

A photograph of the Eiffel Tower in Paris, France, viewed from a low angle. The tower is the central focus, rising vertically against a clear blue sky. The foreground and sides are filled with trees with vibrant autumn foliage in shades of orange, red, and brown. The tower's intricate lattice structure is clearly visible. The overall scene is bright and scenic, capturing the beauty of Paris in the fall.

August 25-27, 2023
Paris - FRANCE

2nd INTERNATIONAL
PARIS
CONGRESS ON
APPLIED
SCIENCES

EDITOR
BOGDAN-CATALIN SERBAN

ISBN: 978-625-367-267-6

2nd INTERNATIONAL
PARIS CONGRESS ON APPLIED
SCIENCES

August 25-27, 2023 - Paris

EDITOR

BOGDAN-CATALIN SERBAN

All rights of this book belong to

IKSAD Publishing House Authors are responsible both ethically and juridically

IKSAD Publications - 2023©

Issued: 15.09.2023

ISBN - 978-625-367-267-6

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

2nd INTERNATIONAL PARIS CONGRESS ON APPLIED SCIENCES

DATE AND PLACE

August 25-27, 2023 – Paris

ORGANIZATION

IKSAD INSTITUTE

EDITOR

BOGDAN-CATALIN SERBAN

PARTICIPANTS COUNTRY (18 countries)

TÜRKİYE, ALGERIA, SAUDI ARABIA, PAKISTAN, AZERBAIJAN, ALBANIA,
ROMANIA, IRAQ, INDIA, GEORGIA, TUNUSIA, BRAZIL, MOROCCO, GREECE,
ITALY, BOSNIA AND HERZEGOVINA, GERMANY, SERBIA

Total Accepted Article: 110

Total Rejected Papers: 37

Accepted Article (Türkiye): 49

Accepted Article (Other Countries): 61

ISBN - 978-625-367-267-6

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Anderi JEAN

Gas Petroleum University of Romania

Assoc. Prof. Dr. Betül Apaydın Yıldırım

Atatürk University

Assoc. Prof. Dr. Mevlut ALBAYRAK

Atatürk University

Dr. Ethem İlhan ŞAHİN

Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University

Dr. Terane NAGIYEVA

ADPU

Dr. German Prats

Dr. Julio Vena-Oya

Dr. Elvan CAFEROV

SCIENTIFIC AND ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Anderi JEAN

Gas Petroleum University of Romania

Prof. Dr. Mahire HÜSEYNOVA

Azerbaijan State Pedagogy University

Assoc. Prof. Dr. Betül Apaydın Yıldırım

Atatürk University

Assoc. Prof. Dr. Gönül SAMEDOVA

Azerbaijan State Pedagogy University

Assoc. Prof. Ruslan ABDULLAYEV

Azerbaijan National Academy of Sciences

Assoc. Prof. Dr. Mevlut ALBAYRAK

Atatürk University

Dr. Usman Ghani, PhD

Institute of Management Sciences Peshawar, Pakistan

Dr. Katarzyna Czech, PhD

Warsaw University of Life Sciences, Poland

Dr. Yuriy Danko, PhD

Sumy National Agrarian University, Ukraine

Dr. Olena Melnyk, PhD

Sumy National Agrarian University, Ukraine

Dr. Michal Wojtaszek, PhD

Warsaw University of Life Sciences, Poland

Dr. Maral Jamalova, PhD

Szent Istvan University, Hungary

Dr. Nicholas Imbeah, PhD

Takoradi Technical University Ghana

Dr. Harshavardhan Reddy Kummitha, PhD

Budapest Business School, Hungary

Ramzi EL IDRISSEI Abdelkadir BACHA Fatima LMAI	DIAGNOSIS OF A SINGLE-PHASE SPWM INVERTER IGBT OPEN-CIRCUIT FAULT USING AN ARTIFICIAL INTELLIGENCE METHODOLOGY AND DATA ACQUISITION	135
SARAVANAN SELVAKUMAR	BHARATH INSTITUTE OF HIGHER EDUCATIONAL AND RESEARCH BUBONIC PLAGU (BLACK DEAD)	136
Hatice KARABODUK Çağlar ADIGÜZEL Gökçe APAYDIN Suna KALENDER Yusuf KALENDER	OXIDATIVE STRESS CAUSED BY ORAL, INTRAPERITONEAL AND INTRAVENOUSLY ADMINISTERED NICKEL OXIDE NANOPARTICLES IN THE RAT SPLEEN TISSUE	137
Sazada Siddiqui	METHOMYL CHANGES THE KINETICS OF MITOSIS IN <i>PISUM SATIVUM</i> L. AND HAS CLASTOGENIC AND ANEUGENIC EFFECTS	146
El Hammoui Youssef Boutagayout Abdellatif Abba El Hassan	CONTRIBUTION OF GIS TECHNIQUES IN THE SPATIAL DISTRIBUTION AND EVALUATION OF GROUNDWATER IN THE PROVINCE OF KHENIFRA – MOROCCO	147
Emine ÇİÇEK Şerife KARAGÖZOĞLU	SYSTEMATIC NURSING APPROACH BASED ON ROY'S ADAPTATION MODEL IN MANAGEMENT OF THE PREGNANCY PROCESS	148
Emine ÇİÇEK Şerife KARAGÖZOĞLU	EVALUATION OF PRIMARY HEALTH SERVICES: WITH THE DIMENSION OF NURSING PRACTICES	157
Esra KESKİN Melike Sümeyye ÖZEN Ozan Bahadır TÜRKMEN Fatma Nur YILMAZ	CONCURRENT VALIDITY OF MULTIPL SCLEROSIS FATIGUE SELF EFFICACY SCALE- TURKISH	171
Feride AYYILDIZ Neslihan ARSLAN	EVALUATION OF PICKY EATING IN UNIVERSITY STUDENTS: A PILOT STUDY	180
BOGDAN-CATALIN SERBAN OCTAVIAN BUIU MARIUS BUMBAC	UNPROVEN AND DISPROVEN CANCER TREATMENT BASED ON SYNTHETIC CHEMICAL AND OTHER SUBSTANCES: BETWEEN ABSURDITY AND DANGER	186
SUCHETA NIGAM VIBHA KAPOOR	CREATIVITY AS AN ESSENCE OF LIFE AND AS A FRAGMENT OF AL PROFESSIONS	187
BOGDAN-CATALIN SERBAN OCTAVIAN BUIU MARIUS BUMBAC	INTERACTION OF DRUGS WITH FOOD AND BEVERAGES, AN UNDERESTIMATED MUTUAL RELATIONSHIP WITH CONSEQUENCES FOR HEALTH STATUS	188
Sami Melik Sara Khelil	SOUNDS OF NATURE: INCORPORATING BIOPHILIC ACOUSTICS IN SENSORY DESIGN	189
Sami Melik Sara Khelil	SUSTAINABLE ACOUSTIC DESIGN: INTEGRATING ECO-FRIENDLY PRINCIPLES IN MULTISENSORY ARCHITECTURE	202

GEBELİK SÜRECİNİN YÖNETİMİNDE ROY'UN UYUM MODELİNE DAYANDIRILMIŞ SİSTEMATİK HEMŞİRELİK YAKLAŞIMI

SYSTEMATIC NURSING APPROACH BASED ON ROY'S ADAPTATION MODEL IN MANAGEMENT OF THE PREGNANCY PROCESS

Uzman.Hemşire.Emine ÇİÇEK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik ABD

Prof. Dr.Şerife KARAGÖZOĞLU

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik ABD

ÖZET

Gebelik dönemi biyo-psiko-sosyal değişimlerin yaşandığı bir süreçtir. Gebelik sürecinde gebelikle ilgili yaşanan ya da yaşanması olası olan durumların belirlenmesi ve bu durumlara yönelik hemşirelik girişimlerinin planlanması önemlidir. Bu bağlamda bakımda hemşireler tarafından kuram ve modellerin kullanımı bakımın kalitesini ve profesyonelliği artırmakta, problemlerin çözümüne yönelik bütüncül bir bakış açısı ortaya koymakta ve hemşirelik bakımına rehberlik etmektedir. Bu kapsamda hemşirelikte önde gelen modellerden birisi de Roy Adaptasyon Modeli (RAM)'dir. RAM fizyolojik alan, benlik kavramı alanı, rol fonksiyon alanı ve karşılıklı bağlanma alanlarına temellendirilerek bütüncül bir bakış açısıyla hemşirelik bakımı sunmayı amaçlar. Bu derleme çalışma ile gebelerin gereksinim durumuna göre RAM'in tüm uyum alanlarında bakımının planlanması ve yürütülmesinde izlenebilecek stratejiler ilgili literatür ışında ele alınacaktır. Bu bağlamda gebe izlem sürecinde ve anne adaylarının gebelik sürecine uyumlandırılması aşamasında RAM'a temellendirilmiş hemşirelik bakımının önemi ve gereği tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik bakımı, Gebelik süreci, Roy adaptasyon modeli

SUMMARY

Pregnancy is a process in which bio-psycho-social changes are experienced. It is important to determine the situations that are experienced or likely to be experienced during pregnancy and to plan nursing interventions for these situations. In this context, the use of theories and models by nurses in care increases the quality of care and professionalism, reveals a holistic perspective towards the solution of problems and guides nursing care. In this context, one of the leading models in nursing is the Roy Adaptation Model (RAM). RAM aims to provide nursing care with a holistic perspective, based on the physiological domain, self-concept domain, role function domain, and mutual attachment domains. In this review, the strategies that can be followed in the planning and execution of care in all adaptation areas of RAM according to the needs of pregnant women will be discussed in the light of the relevant literature. In this context, the importance and necessity of nursing care based on RAM will be discussed during the pregnancy follow-up process and the adaptation of expectant mothers to the pregnancy process.

Keywords: Nursing care, Pregnancy process, Roy adaptation model

GİRİŞ

Kadın için gelişimsel bir süreç olan gebelik; fizyolojik, psikolojik ve sosyal uyumun sağlanmasının önemli olduğu bir süreçtir. Bu bağlamda fetal dönemde fetusun fizyolojik, psikolojik ve emosyonel ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılanması öncelikli bir gereksinimdir (Kanığ ve Eroğlu, 2020).

Gebelik süreci anne adaylarının sağlık hizmetlerine gereksinimlerinin arttığı dönemlerdir (Başar ve Çiçek, 2018). T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü 2018 yılında yayınladığı Doğum Öncesi Bakım İzlem Protokolü Genelgesinde yer alan doğum öncesi bakım yönetimi rehberinde de gebeler için düzenli beslenme ve diyet, fiziksel aktiviteler ve çalışma koşulları, gebelik ve cinsel yaşam, hijyen ve vücut bakımı, ağız ve diş sağlığı, sigara ve alkol alışkanlığı, madde bağımlılığı, ilaç kullanımının azaltılması, tetanoz toksoid immünizasyon, gebelikte tehlike işaretler vb. konulara yönelik danışmanlık ve eğitim hizmeti verilmesi gerektiğinin önemi vurgulanmaktadır (Demir ve diğ., 2018). Bu hizmetler sistematik bir modele dayandırılarak verildiğinde beklenen sonuçlara daha hızlı ulaşılabilir ve bakımın kalitesi artırılabilir.

Gebe kadına verilecek kaliteli sağlık bakım hizmetleri ile maternal ve fetal sağlığın geliştirilmesi ile birlikte mortalite ve morbitite oranlarının azaltılması mümkündür (Dişsiz ve diğ., 2023). Bu bağlamda hemşireler, prenatal ve postnatal dönemlerde gebe ve anneye ihtiyacı olan bakım ve danışmanlığı sunarak kadının gebeliğe ve anneliğe uyumunu artırmalıdır (Aslan ve Ege, 2016; Çankaya ve diğ. 2017; Doğan Merih, Karabulut ve Gülşen, 2017).

Ülkemizde son yıllarda hasta bakımı yönetimi ve araştırmalarda hemşirelik modellerinin kullanımı büyük önem kazanmıştır. Hemşirelerin bilimsel bir modele dayalı olarak hastalara bakım vermeleri, bütüncül ve kaliteli bakımı beraberinde getirir (Göçmen Baykara, 2019). Hemşireler gebelik sürecinin her aşamasında önemli bir rol oynamaktadır. Gebeler bu süreçte en önemli desteği aile sağlığı hemşiresinden alır. Hemşirelik bakımında en sık kullanılan modellerden biri olan Roy Adaptasyon Modeli bireyin var olan duruma göstermiş olduğu uyuma odaklanır.

Roy Adaptasyon Modeli

Roy Adaptasyon Modeli, Sister Calista Roy tarafından geliştirilmiştir. Roy'a göre hemşireliğin amacı adaptasyonu geliştirmektir (Fawcett, 2005; Uzun, 2017). Roy'un Adaptasyon Modeli, karşılıklı etkileşim fikrine dayalı bir dünya görüşünü yansıtır. İnsanlar ve gruplar bütüncül ve uyumlu sistemlerdir. Sürekli değişen çevre koşulları ile uyumludurlar (Fawcett, 2005; Roy, 2009).

Modeldeki temel kavramlar

Modelin temel kavramları; insan, çevre, sağlık ve hemşireliktir.

- 1. İnsan:** Roy'a göre insan, çevre ile sürekli etkileşim içinde olan fiziksel, psikolojik ve sosyal bir varlıktır (Fawcett, 2005; Roy, 2009; Roy, 2011; Velioğlu, 1999). İnsan; doğumsal ya da sonradan edinilmiş başetme süreçlerine sahiptir. İnsan, bu başetme süreçlerinden düzenleyici ve bilinçli alt sistemleri kullanarak çevresel uyarılara yanıt vermektedir (Fawcett, 2005; Uzun, 2017).
- 2. Çevre:** Roy insan ve çevre arasındaki etkileşime odaklanır. Roy'a göre çevre, bireyin veya grupların gelişim ve davranışlarını kapsayan tüm koşullar, durumlar ve etkilerdir. Roy bireyin çevresinde olup biten her şeyden etkilendiğini ve çevresini etkilediğini ifade eder. Birey içinde bulunduğu ortama fizyolojik, psikolojik ve sosyal yönden uyum yapmaya çalışır (Velioğlu 1999).
- 3. Sağlık:** Roy'a göre insan, düzenli ve istikrarlı bir şekilde adaptasyonu gerçekleştirebiliyorsa sonuç sağlıklıdır. Bu bağlamda başa çıkma mekanizması yetersiz ise

sonuç hastalıktır (Velioğlu, 1999). Roy, sağlığı ‘kişinin tamamlanma ve bütünleşme süreci’ olarak tanımlar. Bütünleşmiş olan birey, varlığını ve gücünü en üst seviyede kullanabilir (Velioğlu 1999, Roy 2012).

- 4. Hemşirelik:** Hemşirelik girişimlerinin amacı, 4 uyum alanının her birinde uyumu sağlamaktır. Böylece yaşam kalitesine, sağlığa ve onurlu bir ölüme katkıda bulunur. Hemşirelik girişimleri; fokal, kontekstual ve rezidüel uyarıların etkisini azaltmayı ya da tamamen uyarıyı ortadan kaldırmayı amaçlar. Fokal, kontekstual ve rezidüel uyarılar, bireyin uyum düzeyini olumsuz etkilediğinde hemşirelik müdahalesi gerekli hale gelir. Bu durumda bireyin 4 uyum alanına yönelik tepkilerinin korunması ve sürdürülmesi önemlidir. Bu bağlamda hemşirelik girişimleri uyarıların etkisini azaltmayı ya da tamamen ortadan kaldırmayı hedefler. Hedefler doğrultusunda planlama yapılarak, hemşirelik girişimleri uygulanır ve değerlendirilir. Ortadan kaldırılamayan uyarılarda ise, hemşirelik girişimleri uyarının etkisini azaltmak amaçlı tekrar planlanır ve uygulanır (Fawcett 2005).

Modeldeki uyarılar

Roy’a göre birey çevresi ile sürekli iletişim kurar. Bu nedenle içinde bulunduğu ortama biyo-psiko-sosyal yönden uyum göstermeye çalışır. Bireyin iç ve dış değişikliklere göstermeye çalıştığı adaptasyon yeteneği kısıtlı olabilir. Modelde hem iç hem de dış değişiklikler uyarı olarak tanımlanır. Bu uyarılar üç grupta incelenir (Roy, 2009; Roy 2011). Bireyin ilk olarak karşılaştığı uyarılar **fokal uyarılardır**. Şimdiki durumu etkileyen uyarılar **kontekstüel uyarı** olarak adlandırılırken, etkisi dikkate alınmayan uyarılara **rezidüel uyarılar** denilir. Tüm bu uyarılar bir araya geldiğinde bireyin uyum düzeyini oluşturur (Fawcett, 2005; Roy, 2009; Roy, 2011; Velioğlu 1999; Zheng, 2022).

Modeldeki adaptasyon düzeyi ve kontrol süreçleri

Roy, regülatör ve kognatör mekanizmaların etkinliğinin gerekli olduğunu, uyumun meydana gelmesi için bu mekanizmaların anahtar görevlerinin olduğunu belirtmiştir. Hemşire bu mekanizmaların bir ya da ikisinde başarısızlık gözlemlediğinde, uyumsuzluk oluşmuş demektir (Fawcett 2005). Roy’a göre birey, baş etme mekanizmalarını kullanarak uyarılara davranışlar ile yanıt verir. Roy, regülatör ve kognatör sistemlerdeki davranışsal yanıtların dört farklı uyum alanında gözlemlenebileceğini belirtmiştir. Bu uyum alanları ayrı ayrı ele alınmakla beraber birbiriyle bağlantılıdır. Bir alandaki davranış, diğer alanların tümü veya biri için uyarıcı olabilir (Fawcett 2005, Roy ve Senesac 2015, Velioğlu 1999).

Modeldeki adaptif alanlar

Roy’a göre adaptasyon biçimi dört alanda değerlendirilir. Bunlar; fizyolojik alan, benlik kavramı alanı, rol fonksiyonu alanı ve karşılıklı bağlılık alanıdır (Amanak, 2019; Qian, 2021; Kaur ve Mahal, 2013; Roy, 2009; Roy, 2011; Uzun, 2017; Zheng, 2022).

- 1. Fizyolojik alan:** Çevreden kaynaklanan uyarılara karşı kişinin bedensel olarak verdiği cevaplarla ilişkilidir. Bu alanda davranış, insan vücudunu oluşturan bütün hücreler, dokular, organlar ve sistemlerin fizyolojik aktivitelerinin görünümüdür. Temel ihtiyaç fizyolojik dürüstlüktür (Fawcett 2005, Roy ve Andrews 1999). Roy, bütünlüğü devam ettirmek için 5’i (oksijenasyon, beslenme, eliminasyon, dinlenme ve aktivite, korunma) temel ihtiyaç ve 4’ü (duyular, sıvı-elektrolit ve asit-baz dengesi, nörolojik fonksiyon, endokrin fonksiyon) kompleks ihtiyaçlar olan fizyolojik alanın 9 alt boyutunun gerçekleştirilmesinin önemli olduğunu ifade etmektedir (Acar, 2019; Fawcett, 2005; Galbreath 2014; İşbir, 2011; Roy, 2009; Roy Adaptation Association, 2023, Uzun, 2017).
- 2. Benlik kavramı alanı:** Bireyin duygusal sağlığını ifade eder. Temel ihtiyaç, psikik ve ruhsal bütünlüktür. Evrendeki amaçlılık, anlam ve birlik duygusu ile var olma veya olabilmidir

(Fawcett 2005, Roy 2009). Bu alandaki adaptasyon sorunları kişinin iyileşme yeteneği ya da sağlığı sürdürmek için neyin gerekli olduğunu yapma yeteneği ile karşılaştırılabilir (Velioğlu, 1999).

3. **Rol fonksiyonu alanı:** Bireyin toplum içindeki rollerine odaklanır. Rol, bir konumdaki kişinin, diğer konumdaki kişiye nasıl davranacağı beklentisini tanımlar. Kişinin toplumdaki fonksiyonundan dolayı (anne, öğrenci, çocuk vb) pozisyonunu devam ettirebilmesi için toplumun beklediği davranışları göstermesidir. Bu alandaki temel gereksinim sosyal bütünlüktür. Bir rolü gerçekleştirmenin tek yolu bireyin diğer kişilerle olan karşılıklı etkileşimine dayanır. Rol işlevi toplumda edinilen pozisyonlara dayanarak görevlerin gerçekleştirilmesidir. Her rol bir diğer rol ile ilişkisinin varlığını gösterir (işveren-işçi, hasta-hemşire gibi) (Fawcett, 2005; Roy ve Andrews 1999; Velioğlu 1999).
4. **Karşılıklı bağıllık alanı:** Bireyin sosyal rollerini ve sosyal bütünlüğünü ifade eder. Bağımlılık bakım ve destek için başkalarına ihtiyaç duyma olarak açıklanır. Bağımsızlık ise kendi kendine karar verebilme yeteneğidir. Birey için karşılıklı bağımlılık; değer, sevgi, saygı, alma ve verme ile ilgili etkileşimler üzerine odaklanır. Grup için karşılıklı bağımlılık; sosyal bağlamda grup içindeki ve dışındaki kişilerle özel ve genel teması içeren grup faaliyetleri ile ilgilidir (Fawcett 2005).

Roy Adaptasyon Modeli, hemşireliğe bir bakış açısı getirmesi, hemşirelik uygulamalarına yön vermesi, kanıta dayalı bilimsel bilgiye dayalı bir çerçeve içinde bakım verme olanağı sunması nedeniyle kadın sağlığı hemşireliği alanında sık kullanılan hemşirelik modellerinden biridir.

Gebelik Sürecinin Yönetiminde Roy'un Uyum Modelinin Kullanımı

Roy Adaptasyon Modeli'nde hemşire ilk olarak odak uyarana yönelik girişimlerde bulunur. Eğer odak uyararı değiştirilemiyorsa etkileyen uyarılara yönelik adaptif yanıtı artıracak hemşirelik girişimlerinde bulunması gerekir (Fawcett, 2005; İşbir ve Mete, 2009). Roy Adaptasyon Modeli'ne göre; kadın adaptif sistemi oluşturur. Gebelik sürecinde meydana gelen fiziksel, psikolojik ve sosyal değişimler çevreyi oluşturmaktadır. Sağlık ise; gebelik sürecinde meydana gelen bu değişimlere uyum düzeyidir. Bu dönemdeki kadın için odak uyararı gebelik süreci, doğum ve postpartum süreçte yaşanabilecek olay ve durumlardır. Gebenin, gebelik süreci içinde aldığı eğitimin etkinliği adaptasyon düzeyini etkilemektedir.

Hemşire adaptif sistem olarak tanımladığı kadına, odak uyararı olarak belirlediği gebelik sürecine yönelik hemşirelik girişimlerinde bulunmalıdır. Bu amaçla, dört adaptasyon alanı olan fizyolojik alan, benlik kavramı alanı, rol fonksiyon alanı ve karşılıklı bağıllık alanlarına göre adaptif davranışı ortaya çıkarabilecek konularda eğitim ve danışmanlık planlanmalıdır. Bu planlama doğrultusunda gebeden elde edilen geri bildirimler değerlendirilmelidir. Böylece davranışın devam ettirilmesi ya da yeni girişimler planlanması söz konusu olur (Demirsoy Horta ve diğerleri, 2017; Sert ve diğerleri, 2014).

Gebelik sürecinde, fetal büyüme ve gelişmeyi gerçekleştirmek ve anneyi doğuma hazırlamak amacı ile anne vücudunda fizyolojik ve psikolojik birtakım değişiklikler yaşanmaktadır (Aksoy Derya, 2018). Her gebenin gebelik sürecine uyum süreci farklıdır. Gebeliğe uyumun sağlanması için ilk olarak gebelerin sağlık durumu, yaşadıkları ya da yaşayabilecekleri rahatsızlıklar değerlendirilmeli ve gebenin annelik rolüne kendini hazırlaması sağlanmalıdır. Kadının gebeliğe uyumu; daha önceki deneyimlerine, kültürüne, inancına, karakterine, aile yaşantısına, eşi ile ilişkisine, kadının annesi ile ilişkisine ve yaşadığı fiziksel yakınmalara göre değişiklik göstermektedir (Yılmaz ve diğ. 2023).

Gebelik döneminde gebeye en yakın olan kişiler birinci basamak sağlık personelidir. Bu dönemde gebelerin fizyolojik gereksinimlerinin yanı sıra, psikososyal gereksinimlerinin de değerlendirilerek gebeliğe fizyolojik ve psikolojik uyumun kolaylaştırılması önemlidir (Aksoy Derya, 2018).

Literatürde Roy tarafından geliştirilen Adaptasyon Modelinin kadınların prenatal ve postnatal sürece uyumunun sağlanması amacıyla kullanıldığı ya da kullanılabileceğini belirten çalışmalar bulunmaktadır. Amanak ve diğ. (2019) Roy Adaptasyon Modeli'ne dayalı eğitimin gebelerde hipertansiyonu kontrol altında tutmada, Gökçe İşbir ve Mete (2013) bulantı-kusma sorunu olan bir gebenin bakımında, Yeşilçınar ve diğ. (2019) perinatal kayıp yaşayan kadının yas sürecinin değerlendirilmesinde, Demirsoy Horta ve diğ. (2017) kadının postpartum döneme uyumunun kolaylaştırılmasında, Mohammadpour ve diğ. (2016) ilk kez gebe kalan kadınların benlik kavramı üzerine etkisinin belirlenmesinde, Başayar ve diğ. (2020) rüptüre ektopik gebelik tanısı alan bir olguda Roy Adaptasyon Modeli'ne göre hemşirelik yaklaşımı kullanmışlardır. Bahsedilen çalışmalarda Roy Adaptasyon Modelini kullanarak planlanan hemşirelik bakımlarının etkin olduğu sonucuna varılmıştır (Çizelge 1).

Çizelge 1. Ulaşılan Çalışmaların Özellikleri

Çalışmanın ismi ve yayın yılı	Yazarları	Araştırma Türü	Hangi girişimin uygulandığı	Çalışma sonuçları ve öneriler
Roy uyum modeline dayalı doğum öncesi eğitimin gebelik hipertansiyonu , gebeliğe uyum ve gebelik sonuçlarına etkisi. 2019	Keziban Amanak, Ümran Sevil, Zekiye Karaçam	Yarı deneysel vaka kontrol çalışması	Gestasyonel hipertansiyonu olan kadınlarda eğitim ve kontrol gruplarına randomize edilmiştir. Doğum öncesi eğitimin etkisini belirlemek için deney ve kontrol grubundan oluşturulmuştur. Deney grubundaki gebelerin eğitiminde Roy Uyum Modeli kullanılmıştır.	132 olgunun 68'i eğitim grubunda, 64'ü kontrol grubunda yer almıştır. Girişim sonrası eğitim grubundaki 11 kadında ve kontrol grubundaki 37 kadında şiddetli preeklampsi gelişmiştir. Daha sonra eğitim grubunda 44 hastada preeklampsi görülmemiştir. Kontrol grubunda ise 15 gebede preeklampsi görülmemiştir. Çalışma sonucunda Roy Adaptasyon Modeline dayalı eğitimin gebelerde hipertansiyonu kontrol altında tutmada etkili olduğu kanıtlanmıştır.
Roy Uyum Modeline Göre	Gözde Gökçe İşbir,	Nitel çalışma	Veri toplamak için mide bulantısı ve	Çalışma bulguları, hemşirelerin mide

Türk Kadınlarında Gebelikte Bulantı Kusma Deneyimleri: Bir İçerik Analizi. 2013	Samiye Mete		kusması olan 35 gebe ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Veriler, Roy Adaptasyon Modeline dayalı yarı yapılandırılmış görüşme formu ve arka plan veri sayfası ile toplanmıştır. Veriler, doğrudan içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir.	bulantısı ve kusması olan gebe kadınların uyarılarını ve davranışlarını tespit etmesine yardımcı olur. <u>Hemşirelik modeli</u> rehberliğinde hazırlanan danışmanlık programının gebelik e bulantı ve kusmaya etkisi ileri araştırmalarla değerlendirilebilir.
Perinatal kayıp yaşayan kadına yönelik Roy Uyum Modeline göre hazırlanan hemşirelik bakım planı. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2019	İlknur Yeşilçınar, Gamze Acavut, Eda Şahin	Olgu Sunumu	ROY Uyum Modeli gebeliğinin 23. haftasında perinatal kayıp yaşayan bir kadının, yeni durumuna uyumunun değerlendirilmesi ve destekleyici bakım verilmesi amacıyla kullanılmıştır.	Bu olgu sunumunda yapılan girişimlerin perinatal kayıp yaşayan kadınlar üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi ve hemşirelik modellerinin buna göre test edilmesi önerilmiştir.
Kadının postpartum döneme uyumunda Roy'un adaptasyon modelinin kullanımı. 2017	Gözde Demirsoy Horta, Hilmiye Aksu, Sevgi Özsoy	Olgu Sunumu	Lohusa bir bayanın gereksinimleri doğrultusunda Roy uyum modeline göre her alandan bir tanı incelenmiştir. Bu tanımlar modele göre detaylandırılmıştır.	Postpartum dönemdeki annenin uyum gereksinimleri göz önüne alındığında Roy'un adaptasyon modelinin kullanılmasının uygun olduğu belirlenmiştir.
Roy'un Adaptasyon Modeli'nin Primigravida Kadınların Benlik Kavramı Üzerindeki	Ali Muhammedpur, Samane Najafi, Cihanshir Tavakkolizadeh Fatemeh Muhammedzade	Rand omize Kontrollü Çalışma	Çalışma 83 İranlı primigravida kadından oluşan rastgele bir örneklem üzerinde yürütülmüştür. Deney grubundaki kadınlar, birbirini	Roy'un uyum modeli, primigravida kadınların fiziksel ve kişilerarası benlik kavramı uyumları üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Sadeliği ve kolay

Etkileri: Randomize Kontrollü Bir Çalışma. 2016	h		takip eden beş haftada beş oturumda eğitim ve danışmanlık hizmeti almıştır. Daha sonra, dört haftalık bir takip bakımı aldılar.	uygulanabilirliği göz önüne alındığında, bu model gebelik ile ilgili sonuçları iyileştirmek için kullanılabilir.
Rüptüre Ektopik Gebelik Tanısı Alan Bir Olguda Roy Adaptasyon Modeli'ne Göre Hemşirelik Yaklaşımı. 2020	Zehra Başayar, Sena Kaplan, Gülay Yazıcı	Olgu Sunumu	Otuz iki yaşında, ektopik gebelik saptanan bir bayan RAM kullanılarak “fizyolojik, benlik kavramı, rol fonksiyon ve karşılıklı bağlılık” olmak üzere dört uyum alanı kapsamında incelenmiştir.	Çalışma sonucunda RAM'ın rüptüre ektopik gebelik tanısı ile takip edilen hastalarda kullanımının uygun olduğu belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Hemşirelik modelleri, bireyi odak noktası olarak kabul ederek hemşirelik girişimlerinin mesleki boyut içinde değerlendirilmesini sağlar. Modeller, hemşirelik bilgisini ve uygulamalarını düzenleyerek hemşirelere rehberlik eder. Bu bağlamda literatürde gebelerde Roy Adaptasyon Modeli'nin kullanıldığı ve etkili olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar mevcuttur. Araştırmalardan elde edilen bu sonuçların profesyonel bakım verilirken hemşirelere katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Günümüzde gebelik süreci boyunca sunulan bakım hizmetleri gebelerin fiziksel sağlıkları kadar, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamayı ve gebeyi doğuma hazırlamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, gebelik sürecine daha kolay uyum göstermesi istenen gebelerde Roy Adaptasyon Modelinin kullanımı önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Acar, GB. (2019) Adjuvan kemoterapi alan meme kanserli kadınlara roy adaptasyon modeline göre verilen semptom yönetimi danışmanlığının fonksiyonel duruma etkisi. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı. Doktora Tezi. Ankara.
- Aksoy Derya. Y., Özşahin, Z., Uçar, T., Erdemoğlu, Ç., Ünver, H. (2018) Gebelikteki yakınmaların yaşam kalitesine etkisi ile psikososyal sağlık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. TJFMPC. 12(3):171-177.
- Amanak, K., Sevil. Ü., Karaçam, Z. (2019) The impact of prenatal education based on the Roy adaptation model on gestational hypertension, adaptation to pregnancy and pregnancy outcomes. J Pak Med Assoc. Jan;69(1):11-17.
- Aslan, Y., ve Ege, E. (2016). Breastfeeding self-efficacy of mothers and relationship with depression risk. Journal of Human Sciences, 13 (2), 3160-3172.
- Başar, F., Çiçek, S. (2018) Annelerin yeterli prenatal bakım alma durumları ve etkileyen faktörler. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 9(16), 2574-2596.

Başayar, Z., Kaplan, S., Yazıcı, G. (2020) Ruptüre Ektopik Gebelik Tanısı Alan Bir Olguda Roy Adaptasyon Modeli'ne Göre Hemşirelik Yaklaşımı: Olgu Sunumu, Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi, 3(1), 69-81.

Çankaya, S., Dereli Yılmaz, S., Can, R., ve Değerli Kodaz, N. (2017). Postpartum depresyonun maternal bağlanma üzerine etkisi. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4, 232,240.

Demir, N., Has, R., Koç, A., Kumtepe, Y., Mungan, T., Önderoğlu, L., Uğur, M., (2018) Doğum Öncesi Bakım Yönetim Rehberi. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. Yayın No:925. Ankara.

Demirsoy Horta, G., Aksu, H., ve Özsoy, S. (2017) Kadının postpartum döneme uyumunda Roy'un adaptasyon modelinin kullanımı. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 33(1), 160-170.

Dişsiz, M., Gelebek, N., Demirbaş Meydan, Ş., Mamuk, R., Bilgiç, D. (2023) Doğuma Hazırlık sınıflarında verilen eğitimin doğum memnuniyeti üzerine etkisi, 10(1): 103-107.

Doğan Merih, Y., Karabulut, Ö., ve Gülşen, Ç. (2017). Anne bebek okulunun postpartum uyum süreci ve anne memnuniyeti üzerine etkisi. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Derneği. 19(3):21-33.

Fawcett J. Roy's Adaptation Model. Contemporary Nursing Knowledge. Analysis and Evaluation of Nursing Models and Theories. 8. Ed. Chapter 10. s:364-437.

Galbreath JG. (2014) Roy Adaptation Model. George JB (Ed). Pearson New International Edition. 8. Ed.s:311-358.

Göçmen Baykara, Z., Çalışkan, N., Öztürk, D., Karadağ, A. (2019) Hemşirelikte teori ve model kullanımı: Nitel bir çalışma. Cukurova Medical Journal 44(1):281-289.

Gökçe İşbir, G., ve Mete, S. (2013). Experiences with nausea and vomiting during pregnancy in Turkish women based on roy adaptation model: a content analysis. Asian Nursing Research. 7(4):175-181.

İşbir, G.G. (2011) Roy adaptasyon modeline dayalı danışmanlığın gebelikte bulantı kusmaya etkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi. İzmir.

Kanığ, M., Eroğlu, K. (2020) Gebelikte algılanan sosyal destek düzeyi ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi, J Psychiatric Nurs, 11(4):333-340.

Kaur, H., Mahal, R. (2013). Development of nursing assessment tool: an application of roy's adaptation theory. International Journal of Nursing Education, 5(1), 60-64.

Mohammadpour, A., Najafi, S., Tavakkolizadeh, J., and Mohammadzadeh, F. (2016). The effects of the Roy's Adaptation Model on primigravida women's self-concept: A randomized controlled trial. Asian Journal of Pharmaceutical Research and Health Care, 8(S1):17-23.

Roy C. (2009) The Roy Adaptation Model. New Jersey Upper Saddle River: Pearson Prentice Hall Health. 3rd edition. 35-50.

Roy C. (2011) Extending the Roy adaptation model to meet changing global needs. Nurs Sci Q. 24(4):345-351.

Roy, C. Andrews, H. A. (1999). The Roy Adaptation Model (2nd ed.). Stamford, CT:Appleton ve Lange.

Roy S.C ve Senesac P. (2015) Sister Callista Roy's Adaptation Model. Smith M.C., Pareker ME. (Ed.) Nursing Theories ve Nursing Practice. Chapter 10. 4.ed.s:153-164.

- Sert, E., Erkal, Y., ve Tuna, N. (2014). Ebelikte Roy Adaptasyon modeli'nin antenatal değerlendirmede kullanımı. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(4):1147-1160.
- Uzun Ş, (2017) Sister Callista Roy: Adaptasyon Modeli. Karadağ A., Çalışkan N., Baykara G.Z. (Ed.), Hemşirelik Teorileri ve Modelleri. İstanbul, Vizyon Basımevi, 1. Baskı. Bölüm 17:370-437.
- Qian, W., Qian, L., Xu, Q., Lu, L. (2021) The effects of Roy's adaptation model and the forgetting curve in the clinical instruction of operating room nursing interns. Am J Transl Res. 13(7):8214-8220.
- Velioglu, P. (1999) Hemşirelikte Kavram ve Kuramlar. İstanbul: Alaş Ofset. s:372-399.
- Yeşilçınar, İ., Acavut, G. ve Şahin, E. (2019) Perinatal kayıp yaşayan kadına yönelik Roy Uyum Modeline göre hazırlanan hemşirelik bakım planı. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 35(2):85-92.
- Yılmaz, A.N., Doğan Yüksekoli, Ö., Baltacı, N., Ulucan, N. (2023) Gebelikte Fizyolojik Yakınmalarla Yaşam Kalitesi ve Gebeliğe Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bir Üniversite Hastanesi Örneęi. Lokman Hekim Dergisi. 13(2):408-418.
- Zheng, L., Jin, Q. (2022) Roy adaptation model-based nursing diagnosis and implementation reduces the sense of shame and enhances nursing outcomes in female patients with breast cancer. Am J Transl Res. 14(8):5520-5528.